

ПОДУНавка.

№ 16.

Београдъ 19. Априла.

1846.

АЙДУКОВА ЛЮБА.

(Продуженів.)

Рѣчи ове айдука ићаху одъ срца и продру до срда Савкинога. Противословна чуствованія таласаху се у прсима вѣнима. Налазаше се међу робствомъ и слободомъ. Нѣколико пута хнаше нѣшто одговорити, али вѣне цѣломудрене устне несмѣдоше одбраваюћій одговоръ дати. Напослѣдакъ побѣди страхъ и повѣренѣ на Бога сваку бригу; она рече: „Марко, ты си ме одъ смрти и робства избавio, ты си самномъ на једноме чуну у мрачной ноћи одпловio, ты си Христянинъ, зашто бы се одъ тебе бояла? Поћићу съ тобомъ!“

„Почитаема Господично!“ викнѣ младићъ у изступленію; „небой се мене! я самъ честанъ айдукъ, ништа ти нећу на жао учинити, а мое ће те прси одъ сваке увреде бранити. Садъ ћу се съ напнимъ домаћиномъ договорити, како бы найболѣ ту стварь започели.“

Старацъ наложи нѣговому живостному питомцу, да врата одъ собе причува; а самъ уклони нѣкай старый орманъ са свога мѣста, одгрне земљу, и дигне једанъ доста велики четвороугольный камень. Почемъ и овай уклони, смотре Марко и Савка на велико нѣнио удивленіе једанъ отворъ съ мраморними степенима, кои су подъ земљу водили.

„Сићи доле кћери моя, рече старый, пружајућу юй једанъ свѣтилникъ. „Небой се, овде пири свѣжъ воздухъ. Мы ћемо се скоро вратити. Остай съ Богомъ.“

Дѣвойка сиће съ повѣреніемъ у подземный ходникъ, но задркће, чувши гдји тутњи камень,

кои є улазакъ затворао. При слабой свѣтлости примѣти, да су зидови и сводъ нѣнога прибѣжиша съ мермеромъ постављни, коєга є влага попрнила. У једноме углу лежаше лѣпо нарећено оружје на слами. Савка употреби на ползу око нѣ владаюћій миръ и обрати се съ топломъ молитвомъ къ бранитељки слабы и немоћни створенія.

После нѣколико дана спушташе сунце свое свѣтле и топле зраке на једну мрачну растовну шуму, коју ондашиће суевѣрје обезсвѣченомъ называ, ербо је тамо један-путъ нѣка дѣвойчица одъ руке своєга саревињивога драгога погинула. Смѣлый Албанезъ дркће при погледу ове шуме, и страши се одъ крваве сѣни дѣвойке, која се често заблућенома путницима указује. Ни једна стаза некривуда подъ овима густима растовима; никади се неналази трагъ човеческій. Дубоко у тому мрачному предѣлу сакрила се два айдука. Млађи спаваше на земљи, покривенъ једномъ простомъ аљиномъ.

„Устани, младый човече, устани,“ проговори му шалећи се другиј, осланяјући се на свою дугу айдучку пушку. „Валињ айдукъ нетреба да се дуго одмара. Доста си спавао. Видишъ, већъ се почини сркавати, а ноћу неможемо даљ путовати.“ Спавајући айдукъ дигне главу, која баше једнимъ фесомъ покривена, исподъ којега изалаша црна коса. Онъ погледи нѣжно своја друга, исправи се, баџи једанъ погледъ на свое оружје и ясна руменъ обузме нѣгове образе.

„Стыдъ бише хвале вреданъ на дѣвойци, али садъ нема мѣста,“ рече старији айдукъ. „Мужка аљина небезчести поштену дѣвойку. Зашито са поруменила?

„Не презири ме, Марко!“ повиче она, уступаюћи натрагъ, „ты ме непознаешъ!“

Айдукъ играше разсјяно својомъ пушкомъ, као да Савку и непримѣчава

Но читатель радъ бы може быти знати, како су ти млади люди гостолюбиву колибу старога Јована оставили? Каковы в био онай подземный сводъ, у кому се дѣвойка сакрила, и шта се съ Јованомъ и нѣговыми отреснимъ питомцемъ случило?

Подземный онай сводъ существуете, по мнѣнию многи, юште одъ првога столѣтія нашега лѣточисленија. Говори се, да су се у време гоненія христианства правовѣрни тамо скупили, да могу безъ опасности службу божју светковати. По свѣдоначству једнога ученога Француза је Катакомба, коя је четири стотине година пре Христа ископана; по мнѣнию пакъ једнога Инглеза обичнаго в подрумъ, у кому је једанъ сластолюбивый Римљанинъ своя вина чуваво. На свакій начинъ је старый овай Јованъ случајно тай подземный сводъ нашао, на кому је свою колибу начинио. Савка проведе ту двадесетъ и четири сата. Друге ноћи донесе јој Јованъ једну паликарску халбину, по савѣтовавши ју, да је ради веће безбедности у путovanju изъ Јанине у Суљу научве. Мѣсто некога кахмирскога шала, који тѣло богаты Гркни заузима, једанъ прости првень појась обимаше лѣпостройно тѣло господичне изъ Јанине. За појасомъ виђаху се два дуга пиштола, пристињаваюћи немилосрдно лѣпа грчка нѣдра, са којима се ни једна на свѣту сравнити немогу. Дебелый фесъ заузимаше мѣсто дражестнога турбана, а тврде еменље стискиваху малу ножицу. Савка изгледаше у томе одѣлу као камовий несравнено лѣпый Паликаръ, који је нѣгда непроходиме провале одъ Суља пролазио. Кадъ је она обузета до сада непознатымъ чуствомъ отечестволюбіја главу своега дивљага водителя обухватила, могао је само Парисъ тако дражестанъ быти, и то у ономъ магновеню, кадъ је Венери златну ябуку распре пружио. Марко је дошао у изступленіе. Напослѣдакъ устане и пође съ њомъ даљ. Обозрительный Марко путоваше само ноћу са Савкомъ; даню сакриваху се међу неприступнима стѣнама или у колиби каквота сиромаха земљодѣлца. Прва два дана нїе јимъ се ништа памети достойно случило. Но ову ноћи клоне Савка подъ теретомъ умора. Марко је морао често стрепећу дѣвой-

„О водителю мой!“ прихвати Савка рѣчъ, „хоћешъ заръ дасе као Французкия владамъ, коя је неодѣва по правилу пристойности, него по досѣткама нѣни презирателни желя? Коя люде крозъ покривало погледа и нњиове погледе подноси, безъ да порумени.“

„Неговори ми више о тима язи ницима — Французима!“ повиче Марко; „нњиове су нарави мени противне. Ал' и ваше у Јанини насу много болѣ. Дѣвойка изъ Јанине неможе да подноси погледъ странога человека, јербо је научила, да га крозъ решетку ил' покривало гледи, па опетъ шта нетороче о людма съ лукавомъ дойкињомъ, коя лицемѣрнима разговорима пріятанъ отровъ у нѣво срце улива. Ђесу ли таке и Сульоткиње наше? Сульотска дѣвойка нерумени при погледу човеческомъ, напротивъ тога прави она себи дражестно одѣло, да тимъ неоженће люде примами. Она прави фишеке за свою браћу; пуни често кратку пушку и бори се за слободу поредъ своега отца; привезује ране ратницима и спава на крају стрменитога брега. Вама варошкињама све је то непостижимо, и поставља васъ у удивљење? Е, шта има боль у воздуху, који је задајемъ сладострастни и крвожедни Турака окуженъ? Савко, знашъ ли, какова је милина за свой родъ трпити, какова је сладость на врху отечествене планине умрети? Ох, је могу само за љу умрети!“ Тежкій узди сај изтише изъ свои прсјо. Айдукъ остави дѣвойку да свое чуство сакрѣ и сѣдне у умреној удалјенју јодъ нѣ. Наскоро примѣти онъ, да Савка сузе пролива, то га удиви.

„Шта ти је Савко? Есамъ ли я у твоима прсима горка опоминяња побудио, или самъ те увредио?“

„Не, добрий Марко. Зато плачемъ, што твоя чуствованја разумемъ; я се нѣима наслажавамъ, но немамъ доволно снаге, да јимъ сљедујемъ. Я невидимъ у теби већ више простога айдука. — Опрости што те преће разумѣла нисамъ! но непрезири ме зато — сажали ме! Кадъ планинскій воздухъ одъ Суља мое прси укрепи, онда ћешъ ме научити познавати. Марко, я заслужујемъ твоју пажњу и великородије. Ты се нећешъ покаяти; што си ме одъ смрти, робства, и срамногъ уживанја харема онога непријатеља христијанскога имениа ослободио.

Ступивши къ почивајућему айдуку, погледи га са сузама жалости и обувати му обѣма рукама главу.

чицу подъ пазухъ узети. Мрачно ютанѣй айдука узвенириваше Епироткию.

WWW.UNILIB.RS

Мъсецъ изливаше унаоколо свою слабу свѣтлость. Плаво сребрима звѣздама посuto небо пресѣща врхове камениты планина. Съ вѣштиномъ наученога брѣанина силазаше се Марко по стрменима. Едномъ рукомъ држеши се за ошtro каменъ и за гранъ одъ чбунова, а другомъ притисняююи дрѣуїй тереть на свое широке прси, иꙗше слободно; ни мати ніе могла брижльвие свое чедо у наручіяма носити. Често е опажала Савка по гдѣкон велики каменъ, кои е єдва съ планиномъ саставлениъ быо, претеши да се на ньиове главе сурка, често угрожаваше бездана пропасть, да ню и нѣнога водителя прогута. Савка хѣаше пронизаваюю вику одъ себе пустити, но гласъ юй се у прсима угushi. Она тражаше начинъ, да свой страхъ сакрѣ, како небы своега сапутника увредила.

После дугога напрезана стигну на єдну трнѣмъ обращену равницу. Брѣанинъ отвораше себи путь съ непрестанима ударцима ятагана. „Савко,“ рече напослѣдакъ, „ты ћешъ видити мѣста, на коя юшъ ніе нечиста нога Турчина наступила;“ дигнувши снажномъ рукомъ єданъ четвероуголињ каменъ, исподъ кога се укаже таванъ узанъ отворъ єдне пећине. Ухвативши се Марко за руку осѣти, да дрѣће.

„Што ти є?“

„Ништа — мени є — ладно.““

„Прочекай мало,“ рече онъ са побуђенымъ равнодушіемъ, „садъ ћешъ се угрѣти.“

Они улазаху дубљ у пећину. Отворъ, крозъ кои су ушли, учини се као єдна далеко удалѧна плаветна точка. Савка се обзираше често за ньомъ као за свое судбе звѣздомъ, одъ кое є нѣна безбѣдность а и самъ животъ зависіо. Но правацъ ходника промѣни се. Звѣзда изчезне, а съ ньомъ и надежда Савкина. Садъ се нађе у власти непобѣдима айдука. Све, што се у граду о айдуцима, о ньиовой супровости, раздраженю и хараню приповѣда, све се то на єдан-путь представи уму нѣному. Хѣаше изъ очаянія плакати.

Постояній коракъ брѣанина у овой мрачности показиваше, да му є ово мѣсто добро познато. Стане и почне своимъ пиштолемъ ватру кресати; искре прскаху на све стране као

киша, изчезаваююи у тами. Съ великимъ нестрпніемъ очекиваше она край овога позорія. Но гле, смоломъ напоена трска у руци айдука запали се, и слабый плаветный пламенъ постане ясна свѣтлость. Епироткия нађе се подъ єднимъ великимъ природнымъ сводомъ, Айдуку ю поведе къ нѣкима малыми вратма, коя безъ свакога усиљаваня отвори. Колико є было удивљеніе Савкино, кадъ се предъ нѣними очима соба са златоокованнымъ оружіемъ и скupoцѣннымъ посуђемъ укаже, а гвоздени сандуци лежаху ово овде, ово онде. Удивљна Савка сматраше ова блага, немогавши себи изяснити, чије є и зашто на таковому мѣсту нагомилано лежи.

(Продуженіе слѣдує.)

ИЗЪ СИ-СВА ВѢЧИТОГА ЖИДА.

(Продуженіе.)

Господична Кардовиль одъ имућне и благородне породице о својој глави, штоно веле, живећа Паризкина, была съ свима дражестима тѣла и редкимъ даромъ ума укращена рођака єдне старедуше, назване подпоромъ єзуитскомъ. Нѣна є несрѣћа ктела, да ню учини предметомъ мрости и каменомъ претиканія ове богомрзке чете, коя настојаваше приљежно, да є коимъ годъ начиномъ наслѣдіја Ренепонтскогъ, на кое є право имала, лиша, было то живота прекидкомъ ил' убиствомъ иравствене нѣне важности. Ню стрпаю у лудохранилиште. Кадъ є Роденъ довео градонаачалника, да извиди, изъ какви в побуђена єзуитскій лѣкарь ю затворio, овай є наводio, да є она знає лудости, премда недозрѣле, тымъ показывала, што є о некомъ индискомъ князу бунцала, што є презрѣла честолюбје и безъ сваке надзирателице рѣшила се добродѣтелно и цѣломудрено у средъ разврате живити. Кадъ є Роденъ стварь парничну, касателно наслѣдіја на се узео, све є противнимъ одъ Егриња предузетымъ правцемъ дѣлао и у слѣдству тога ову жертву за кратко срећи любавной повратio. Цалма, индійскій князъ, по женской стране родъ лепе страдателнице, приспе у Паризъ, замоби се смртно у ню, образацъ европейске красоте, коя му любавь любави поврати. Данъ, кадъ да се вѣнчанъ у потаи изврши, приближаваше се и већъ подпали Роденову ревностъ на скоро извршени паклены умышляя. Цалма изъ любоморства, єзуитскомъ

згодомъ причинъногъ, убие єдну дѣвойку, за
кою въ мыслю, да въ любезна Кардовилъ, похити
у нѣну собу, онде да се полакотруюћима кап-
льницама умори. Креветь брачный дивно намеш-
тенъ пріуготовлѣнъ бяше одъ невесте, незнаю-
ће шта се сбыва, у нѣга се извали Индіанацъ,
испіе половину у стакленцу находеће се отров-
не воде и пре издисаня уочи као появленъ не-
ко младу свою. На кратко обавесте се обое,
каквымъ свирѣпымъ начиномъ вали іймъ се раз-
стати съ овогъ света, на скоро заборавеувреде
нанешене, умиру у тихой несвести, оживляваю
у загрляю и саединѣне ныюве и сродне душе
уздижу се побѣдително къ небу, ков іймъ рай-
ска врата шире. —

(Конацъ слѣдує.)

СЛАВЯНСКЕ ВѢСТИ.

*Любословіе или повсемѣсячно Списаніе. Смир-
на. Въ Печатарница А. Даміанова. 1846. Том.
2. Мартъ 1846. Число 15. — На 4-тии, 8 лист.*

Ово є онай бугарскій часописъ, о комъ смо
читатель не давно извѣстили, да одъ лане у
Смирни излази. Колико смо изъ срца желили,
да се и браћа наша Бугари пробуде и почну
приближавати се свѣту изображеному, толико
сада већма видимо задовољну жело нашу о-
вимъ неоцѣнїнъмъ повременнимъ списаніемъ.
Но руку на срце метнувши, искрено изповѣди-
ти морамо, да се Бугари живо съ нама надме-
ћу, и насть престићи у книжевной дѣлателно-
сти грозе, они, кои су истомъ сада устали на
посао, и кои никаква, тако рећи, къ тому сред-
ства немаю, до само єдине добре волје, насть,
кои већъ одъ пола столѣтія радимо и кои сва
средства на руци имамо, али само добре волје!
Видили смо преће, како свака новоизлазе-
ћа бугарска книига хиљаде купаца брои, а бѣд-
ни џербски списатељ неможе ни толико книига
разпродати, да намири трошакъ печатић! Разве-
тимо сада богато садржаніе овога првога
бугарскога часописа, па ћемо видити, да
напшъ ни єданъ, ако се и немогу Бугари похва-
лити са толикима ученима людма, колико ји мы
имамо, чије у стану съ нѣиме у реалности и
народному правцу мѣрити се. Ево предмета, које
ова свезка предреченога часописа доноси: *Со-
вѣтованіе за младъ тѣрговецъ. — Полъза за уче-
ниве. — Обозрѣніе. — Светаго Григоріа Размыши-*

ленија за Себеси. — Сугета Земна. — Бѣда отъ Богатство. — Бывайте же творцы слова. — Індіски Разуми. — Малоумія нѣкоихъ великихъ мужей. — Ахилъ. — Послѣднов Дѣяніе в. Константина. — Первовременныи животъ в. Константина. — Кесарево побужденіе за учение. — Богато художество. — Совѣти. — Управительни заповѣди. — Славенска древность. — Злодѣйно Коварство. — Басна. — Минна. — Благопризволеніе Султанско. — Ученническо соразмѣреніе. — Прѣмѣщаніе вѣсто. — Ка-
кова обилность садржанія, какова реалность и общеполезность у нѣима! Овде є ямачно медъ съ воскомъ смѣшанъ, и читатель у сладости находи полезность. — Кодъ насть понайвише спольно велелѣпіе влада, и мы куле дижемо, али јиње юште темеля неположисмо. Не тако учени Срби! не тако драги родолюби! Почнимо већъ єданъ путь реално и свойски за народъ дѣлати, даймо му таковы наука, које ће га на болѣй путь живота привести, које ће му домовно и грађанско становъ подићи; неоставляймо єдинога човека, да повремене листове пише, зашто єданъ човекъ, ако ће ма како учень и изображенъ быти, ње у стану све струке народнога изображенія об-
дѣлавати и свима потребама народнымъ одговорити! А ты читаюћа родолюбива публико џербска, небуди ладна спроћу трудова учены людји, пусти драговольно, да ти на простодушно срце твоје пада благотворна роса изображены у-
мова, која ће благородно съме доброго и крас-
нога, које ти у нѣму почива, наквасити, те ће оно, на твою, твоје браће и отечества срећу и благо, цвѣтомъ процвѣтати и благимъ плодомъ уродити. *Vivos voco! Mortuos plango! Fulgura frango!* —

— о —.

НОВА КЊИГА.

*О Књижевној Узаймности између различни
племена и нарѣчја Славянскога народа одъ Јована
Коллара. Превео съ немачкога Димитрија Теодорови-
ћа. У Београду, печатано у Књаж. Серб. Књигопечатници. — На 8-ку, 128.*

Свакому Србину, који жели (а то треба свакиј) познати свое
славјанство, попло препоручујемо ову, сада башъ изишавшу книгу,
изъ које ће видити, да Срби са Славянима једно велико на-
родно племе сачинијао, и шта Србима као Славянину дѣлати
треба. Ова ѕ книига позната већъ свему ученому свѣту, и пр-
јатељи Славјана примили су въ свѣтѣвѣнѣмъ одушевљеніемъ и на
све стране развијали, тако да се сада ни за кое новце неможе
нигде добити љемачки оригиналъ. Зато и Г. Теодоровић има-
јо захвалити, што въ ту преважну книгу превео, и тако не са-
мо Србима, који љемачи везанају, прилику дао упознати се са
тежњомъ тако разглажене славјанске узаймности, која є кодъ
нихъ до-сада врло мало участја нашла, него и свима у-
ченима нашима помогао до книиге доћи; толико смо му и дужи-
ни при достиженju те цѣљи на руци быти, и ово се единствен-
но у тому састоји, да свакиј између насть ту книгу купи, које
џена одъ 50. кр. ср. ямачно ње прекомѣтра.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатници у Београду.